

ESAS Teataja nr 53/märts 2010

LÄHEMAD ÜRITUSED

Kolmapäeval, 7. aprillil kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordimuuseumis võetakse jututeemaks kolleksioneerimine. Vestlusringis on osalevad mitmed tuntud kolleksionäärid, loomulikult ka sporditeemal kogujad. Muuseumi keldrigaleriis avatud Ain Kaasiku märginäitust tutvustab omanik ise.

Kolmapäeval, 21. aprillil kell 14.00 – Eesti Spordimuuseumis kohtumine Aino-Eevi Lukasega, omaaegse ratsasportlasega, NL meistriga 1947 ja 1949.

Neljapäeval, 22. aprillil kell 12.00 – Kalev ajaloopäev Kalevi võimlas (Tallinn, Pärnu mnt. 41), teemaks „Eesti ujumine – 100”. Õhtul Mustpeade Majas **kell 17.00 – 22.00 Kalevi veteranide kevadpidu** (reg. Inna Talving 6154281 E 11.00-13.00, K 13.00-16.00)

Kolmapäeval, 5. mail on Eesti Spordimuuseumis kaks üritust:

kell 11.00 – ESAS täiskogu koosolek, kus päevakorras ülevaade seltsi eelmise aasta tegemistest ja finantsaruande kinnitamine. Seejärel tehakse **kokkuvõtteid XXXII teatmematerjali kogumise võistlusest**. Järgneb **koolituspäev**, kus **Helmut Valgmaa** juhendamisel püütakse saada selgust **sporditerminoloogia küsimustes**.

kell 14.00 – kirjandusfestivali Prima Vista eelüritusena arutelu kultuuri ja spordi teemal, kus vestlusringis väitlema on lubanud tulla Prima Vista tänavune patroon, luuletaja **Hannes Varblane**, kirjanik **Ülo Tuulik** ja Sirbi toimetaja **Tarmo Teder**.

Neljapäeval, 6. ja reedel 7. mail 11.00–18.00 ning laupäeval 10.00 – 17.00 – Prima Vista raamatulaat TÜ Raamatukogu ees ja sees, kus avatud ka Eesti Spordimuuseumi müügilett ja on vaadata **näitus „Vaimuvara võim“**.

Neljapäeval, 20. mail kell 16.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtul Kalevi sportlasklubis (Tallinn, Pärnu mnt. 41) on oodata põnevat külalist.

Neljapäeval, 3. juunil tähistab Eesti Korvpalliliit ajalookonverentsiga ala Eestis harrastamise 90. juubelit. Jälgige reklaami!

Kolmapäeval, 9. juunil kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordimuuseumis **kohtumine Kalju Telvariga**, NSV Liidu meistersportlasega ragbis.

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu ei pruugi iga ürituse kohta eraldi kutset järgneda.

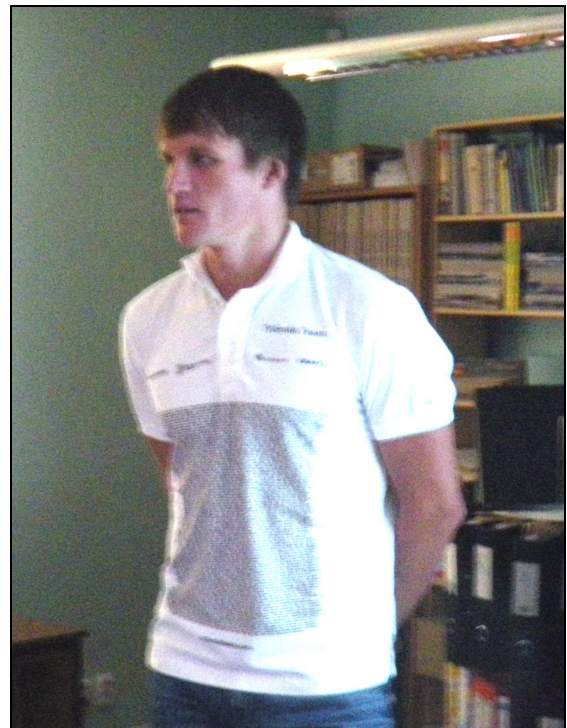
KROONIKA

RAUDMEES AIN-ALAR JUHANSON

Ille Palm

6. jaanuari seltsipäeval oli külaliseks triatlonist Ain-Alar Juhanson. Ain-Alar on pärit Paidest sportlikust perest, kus kõik pereliikmed tegelesid spordiga.

Peale 7. klassi lõpetamist läks Ain-Alar Juhanson (*pildil*) Otepääle spordikooli, et tegeleda suusatamisega. Peale I kohta noortevõistlustel triatlonis Paunkülas kutsus Uno Loop ta Põhjamaade meistrivõistlustele Stavangeri, mille järel otsustaski pühenduda triatlonile. Peale suusakooli lõpetamist 1994. aastal läks ta Tallinnasse professionaalsesse triatloniklubisse, kus tekkis ettekujutus professionaalsest spordist. Ain-Alar hindab seda klubi väga kõrgelt. 1994. aasta septembris võitis ta Eesti meistrivõistlused ja jõudis seejärel juba rahvusvahelisele areenile. Kuid samal kuul sattus ta õnnetul hetkel Estonia laevale ja kuigi ta ise õnnetusest pääses, huk-

kusid tema sõbrad-võistluskaaslased. See sündmus on mõjutanud kogu tema edasist elu. Peale kaheaastast elupõletamist astus ta sõjaväkke, et saada sellisest

elust eemale. Sõjaväes kohtus Jüri Käeniga, kellega alustas sihikindlat koostööd. Eesmärk on olnud võita Havai Ironmani võistlus. Esimese ironmani kogemuse sai ta 2002. aastal Floridas. Edasi tulid võistlused Lazzarotal, Uus-Meremaal jm. 2006. aastal vahetas ta treenerit, kelleks sai endine triatleet Ameerikast. Tulemuseks oli Havai võistluse 24. koht 2007. aastal, 13. koht 2009. aastal.

Sporditoetuste vähenedes masu ajal rääkis ta avalikult ja avameelselt oma eesmärkidest, mille puhul 1045 inimest toetas teda rahaliselt. Kõigi toetajate nimed on trükitud võistlussärgile ja Ain-Alar on neile väga tänulik. Ka 2010. aastal on eesmärk endine – võit Havail.

Tugevate treeningute kõrval Tartus on Ain-Alar Juhanson juba viis aastat korraldanud Pühajärve triatloni.

Külaline vastas arvukatele küsimustele.

TARTU MARATON 50

16. jaanuaril täitus 50 aastat esimesest Tartu Maratonist. Selle puhul anti välja mahukas raamat „Pool sajandit Tartu Maratoni 1960 – 2010“. Raamatu esitlus toimus 13. jaanuaril Taskus Rahva Raamatu kaupluses.

Pildile on jäänud Tartu Maratoni juhataja Indrek Kelk, raamatu koostaja Epp Paal ja Eesti Suusaliidu president Toomas Savi

16. jaanuari varahommikul kogunes rahvas Raekoja platsile, et saata loosungite alt teele retrosõitjad,...

... kes enne tegid peatuse Emajõe kaldal tulevase mälestusmärgi kohale kerkinud lumest skulptuuri ees ja siis startisid jõejäält Otepää poole teele.

SPORDIMUUSEUMIL UUS DIREKTOR

20. jaanuarist töötab Eesti Spordimuuseumi direktorina Daimar Lell (*pildil*). Kultuuriminister Laine Jänes kinnitas Daimar Lelle kolmeks aastaks spordimuuseumi direktori ametisse ministeeriumi konkursikomisjoni ettepanekul.

Daimar Lell (41) on lõpetanud 1993. aastal Tartu Ülikooli filosoofia teaduskonna ajaloo erialal. Eesti Spordimuuseumis on ta töötanud 1994. aastast teaduri, avalike suhete kuraatori ning aastast 2002 arendusdirektorina. Ta on Eesti Olümpiaakadeemia ning Eesti Spordiajaloo Seltsi liige, erinevate trükiste, koguteoste, teatmekirjanduse jmt autoreid, ta on avaldanud spordiajaloolaseid artikleid ajakirjanduses ning rahvusvahelistes teaduskogumikes,

ta on olnud arvukate spordinäituste koostajaid ning korraldajaid, 1. Põhja- ja Baltimaade spordiajaloo seminari (Otepää, 2001) korraldustoimkonna liige ning ISHPES (rahvusvaheline kehakultuuri ja spordiajaloo ühing) seminari (Tartu, 2008) korraldustoimkonna liige. Daimar Lell on ka spordimuuseumi praeguse püsinäituse “Hortus Athleticus” koostajaid.

UUE AASTA ESIMENE KOHTUMINE

Rein Järva

Seltsi Tallinna osakonna selle aasta esimene kokkusaamine oli 21. jaanuaril ikka tavakohases Kalevi sportlasklubis.

Alustati õnnitlustega. 8. jaanuaril täitus 75 eluaastat osakonna juhatuse liikmel Valdur Tammingul. Meie üks aktiivsemaid liikmeid pälvis juubeli puhul seltsi kiidutunnistuse. Eesti Korvpalliliidu veteranide ühenduse (Esto Maxi Basket) poolt õnnitles teda ka ühenduse esimees Aadu Kana, kes andis üle mälestusplaadi.

Seltsipäeva kandva teema eest hoolitses Aarand Roos. Meie üks tublimaid uurijaid oli seekord ette valmistanud ettekande Välis-Eesti võrkpallist. Tegelikult kandis Aarand Roos oma uurimuse esmakordselt ette juba möödunud aasta 10. detsembril Tallinnas, Audenteses peetud Eesti võrkpalliajaloo konverentsil seoses kodumaise võrkpalli 90 aasta juubeliga.

Aarand Roos esinemas Audenteses

Aleksander Mühle

Aarand Roosi esitus oli nagu alati emotsionaalne ja huvipakkuv. Saime teada mitmeidki seni laiemale ringile teadmata olnud fakte Välis-Eesti võrkpallist alates sellest, et eestlased on tõhusalt aidanud edendada mitmegi välisriigi, nagu Austraalia, Kanada, Saksamaa ja teistegi võrkpallielu. Samuti on eestlastest mängijaid jõudnud oma asukohariigi koondistesse. Ainsa eestlasena on ühe sportmängu – võrkpalli – olümpiafinaali kohtunikuna juhtinud Aleksander Mühle (*pildil*), seda oma uue kodumaa, Saksamaa esindajana.

Aarand Roosi uurimus on juba jõudnud Eesti Spordimuuseumi arhiiviriivulile.

Seltsipäeva lõpetuseks tutvustas Rein Pajur oma äsja ilmunud mahukat, üle 600-leheküljelist raamatut "Poksi lugu", millest leiame maailma poksi loo

1719–2000 ja Eesti poksi loo 1919–2000. See on tõeline fanatism oma lemmikala vastu, mis paneb terve oma elu poksile pühendunud meest kokku panema ja suuresti oma kulu ja kirjadega välja andma nii mahukat teost. Seltsikaaslaste poolt talle suurim tänu järjekordse raamatu eest Eesti spordiajaloo varasalve.

KERGEJÕUSTIKUHETKED ÜLIKOOLI SPORDIHOONES

Daimar Lell

Spordimuuseum esitles Tartus toimuvatel sisekergejõustiku-võistlustel valiknäitust "Kergejõustikuhetked". Näitusel leidsid oma koha mõned valitud hetked nendest spordimuuseumi kergejõustikuteemalistest näitustest, mida eksponeeriti 2009. aastal Eesti kergejõustiku 100. juubeli ürituste raames. Näituste "100 aastat kergejõustikku Eestis", "Kettaheide Eestis" ja "Aja sein" põhjal valminud väljapanekut nägid huvilised 30. jaanuaril BIGBANK Kuldliiga II talvise etapi ning 31. jaanuaril TV 10 olümpiastardi I etapi ajal.

XV PÄRNUMAA SPORDIAJALOO PÄEV

Heldor Käärats

4. veebruaril Ingerisoomlaste Seltsi majas Eesti kergejõustiku 100. aastapäevale pühendatud ajalooapäeva avas eestseisuse esimees, ESAS liige Heldor Käärats. Süüdati küünal ja mälestati hetkelise leinaseisakuga viimasel aastal meie hulgast lahkunud teenekaid spordimehi: 9-kordset Eesti meistrit kergejõustikus Viktor Palangot (1917-2010), teenekat kergejõustiku- ja vibutreenerit Aksel Randmerit (1923-2009) ja teenekat kergejõustiklast ja motomeest Uno Hansonit (1928-2009).

Kahekordne eesti meister odaviskes Aliide Tamm meenutas oma ettekandes Aksel Randmerit kui väga head treenerit. Aksel oli ka Eesti vibuspordi isa, ala maaletooja. Ka sel alal tuli Aliide 70 m distantstil Eesti meistriks. Aksel oli samuti hea kolleeg, väga produktiivne fotograaf, aga eelkõige suure südamega inimene.

Ajalooapäeva põhiettekande pärnakate esinemistest Eesti MV ja rahvusvahelistel (OM, MM, EM, NSVL MV jne) võistlustel tegi statistik ja vabariigi üks juhtivatest kergejõustikukohtunikest Priit Neeme. Ettekannet illustreerisid stendid arvukate fotode ja trükistega. Saadi ka kuulda, et Pärnus möödub sellel aastal 92 aastat esimestest ametlikest kergejõustikuvõistlustest.

Ajalooapäeva aukülaliseks oli vasaraheite eksmaailmarekordiomanik, MM hõbemedalimees ja kahekordne OM pronksmedali omanik Jüri Tamm, kes meenutas oma lapsepõlve ja kooliaastaid Pärnus, oma esimesi vasarakaari ja oma esimest treenerit Tõnis Lukki. Jüri rääkis oma sportlastee õnnestumistest ja ebaõnnestumistest, aga eriti sööbis mällu tema meenus oma isast. Isa August

oli lapsena rongiõnnetuse tagajärjel kaotanud oma vasaku käe. Kõigele vaatamata õppis ta tegema ühe käega kõike, mida teised tegid kahega. Imetlusväärne oli tema kiindumus sporti. Ta ujus, jooksis, hüppas kaugust üle 6 meetri, aga mis kõige imetlusväärsem – suutis ühe käega teivast hoides ületada 3 meetrit. Ta oli uhke Jüri sportlike saavutuste üle, kuid säilitas oma põhimõtted ja kriitilise meele. Ta ütles: „*Jüri, sa pole õige spordimees – sa teed suitsu! Õige spordimees teeb kõiki spordialasid: mängib palli, jookseb, hüppab – sina heidad ainult vasarat? Aga kui see on sinu amet, siis iga mees peab oma ametit hästi oskama!*“

Olümpiamees ajalooapäeva organisaatorite keskel: (vasakult) ees Aksel Laul, Heldor Käärats ja Henno Sepp; taga Helle Artel, Jüri Tamm ja Priit Neeme

Jüri Tamm vastas arvukatele küsimustele, jagas autogramme ja fortuuna abiga loosis välja kümme kond oma raamatut “Irdinimene”.

Kuna oli Tamme päev, siis kolmandaks Tammeks oli Tõstamaa keskkooli võimlemisõpetaja Jaan Tamm, kes analüüsis Eesti naiste odaviske hetkeseisu. Tuginedes Moonika Aava, Raine Kuninga ja Liina Laasma potentsiaalile, pidas ta Pärnumaa perspektiivi lootustandvaks. Ise on ta möödunud aastal Kataris koolinoorte Gümnaasiaadi ja Tampere toimunud Euroopa noorte olümpiaadi ülekaalukalt võitnud odaviskaja Liina Laasma treener. Ta ütles ka, et nad astuvad ühe sammu korraga. Sellel aastal on sihikul juunioride MM Kanadas, siis juba 2012. aasta Londoni OM ja 2016. aasta Rio de Janeiro OM.

Pärnumaa “Sporditähtede” aastalõpu galal tänas Liina Laasma kõiki sõnadega: ”Aitäh, et mind märkasite. Tahan teha kõik, et te mind veel kaua märkaksite!”

Päev jätkus kohvilauas teemal: “Kas mäletad...?”

SPORDIMÄLUKAS SPORDIMUUSEUMIS

Daimar Lell

Eesti Spordimuuseumis 6. veebruaril toimunud Eesti spordikilva karikasarja neljanda etapi võitsid Urmas Oljum ja Urmas Hinno.

Mälumängurid registamas ajusid ja kohtunikud jälgimas mängu

Seekordsele, veidi juubelihõngulisele, juba viiendat korda spordimuuseumis toimunud “Tartu spordimälukale” oli osalema kogunenud 18 paari. Küsimusi olid korraldajad ette valmistanud täpselt poolsada.

Võistlus ise kulges seekord ühe paari – Oljum-Hinno – kerge ülekaalu tähe all. Kui mängu esimeses pooles suutsid eelmise aasta võitjad Veiko Ulp ja Toivo Kivimets veel visa vastupanu osutada, siis teisel poolel libisesid Oljum-Hinno kaasvõistlejatel vaikselt eest ära. Nii saavutasidki nad spordimuuseumi spordimälumängudel esmakordselt esikoha. Ulp-Kivimetsa teine koht polnud aga viimaste küsimusteni veel sugugi selge, tõsist konkurentsi pakkusid neile Matis Song ja Aare Oja ning Ants Põldoja ja Marko Siil. Lõpuks reastuti siiski ülalmainitud järjekorras.

Karikasarja kokkuvõttes tõusid Oljum ja Hinno jagama esikohta seniste liidrite Jevgeni Nurmla ning Mati Räliga.

Kes tunneb huvi küsitud küsimuste ja täpsemate tulemuste üle, tasub vaadata tabelit aadressilt: www.kilb.ee/index.php/spordikilva-karikasari.

SELTSIPÄEVAL KÜLAS REIN KILK

Ille Palm

8. veebruaril oli seltsipäeva esinejaks ärimees Rein Kilk, kes rääkis enda sporditeest ja tegevusest spordi toetamisel.

*Eesti
Sõudeliidu
president
Rein Kilk
jutuhoos*

Rein Kilk jutustas, et kooli ajal Tartus tegeles ta väga paljude spordialadega. Peale sõjaväe aga otsustas ta pühenduda jooksmisele ja liitus Elmot Heido jooksjategrupiga. Ta rääkis värvikaid ja mõnusaid lugusid sellest seltskonnast.

Viie aasta jooksul oli treening väga tugev, eesmärk oli tulla olümpiavõitjaks. Kuid vaatamata pingutustele erilist edu ei tulnud. Ümber Viljandi järve jooksu võitjana on siiski nimi kivisse raiutud.

Edasi jutustas Rein Kilk enda panusest nii rahalise toetaja kui ka organiseerijana. Viimast eriti sõudeliidus, mille tegevusega ta on ka ise rahul. Ta arvas, et tunneb ära õiged sportlased ja toetab neid. Näiteks on ta toetanud Aleksander Tammertit ja Gerd Kanterit, kes on seda ka õigustanud.

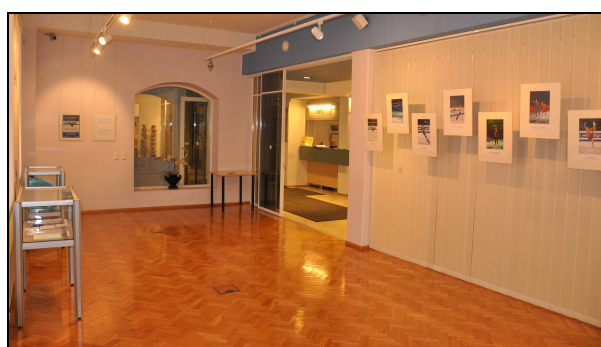
Esinejale oli rohkesti küsimusi, eriti Eesti sõudjate kohta.

JÄÄ JA ILU *Daimar Lell*

12. veebruaril avati Eesti Spordimuuseumis fotograaf Toomas Volmeri näitus jaanuaris Tallinnas toimunud iluuisutamise Euroopa meistrivõistluste eredamate hetkedest.

19.-24. jaanuarini käesoleval aastal toimusid Tallinnas Euroopa meistrivõistlused iluuisutamises, mis olid ilmselt ühed suurima haardega spordivõistlused, mis Eestis üldse toimunud. See uhke sündmus tõi Eestisse üle 100 sportlase ligi 40 riigist ja telepildi vahendusel jõudis see sadade miljonite silmapaarideni. Saku Suurhallis toimunud võistlustel oli kohal kogu Euroopa paremik. Veelkord sai tõestust, et tegemist on tõelise publikumagnetiga: kokku külastas võistlust umbes 25 000 piletiga pealtvaatajat!

Käesolev fotonäitus "Jää ja ilu" pakub külastajatele veelkord võimalust nautida selle kauni spordiala Tallinnas näidatud eredamaid hetki Euroopa paremiku esituses ja fotograaf Toomas Volmeri nägemuses.

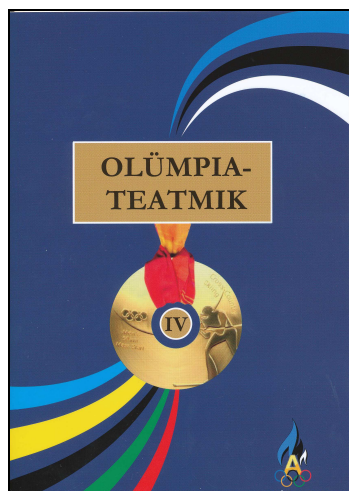
Hetki näituse avamiselt ja vaateid näitusesaali

Vabakutseline fotograaf Toomas Volmer ei pea spordi pildistamist lihtsaks tööks. Kvaliteetse tulemuse saavutamine nõuab siin ka kvaliteetset ja kallist varustust, mistõttu on ta väga tänulik Tallinnas EM-võistlustel kohal olnud Nikon NPS (Nikon Professional Services) organisatsiooni esindajatele, kes võimaldasid tal pildistamiseks kasutada oma suurepärast tehnikat.

Näitus "Jää ja ilu" valmis koostöös Eesti Uisuliiduga. Muusemi I korruse näitusesaalis avatud näitus kolis 28. veebruaril edasi keldrigaleriisse, kus seda saab veel mõnda aega näha.

ILMUS OLÜMPIATEATMIK IV

Vancouveris algavate taliolümpiamängude avapäeval, reedel, 12. veebruaril esitleti spordimuuseumis näituse "Jää ja ilu" avamise raames Eesti Olümpiaakadeemia uut trükist *Olümpiateatmik IV*.

Spordimuuseumi teadussekretäri Kalle Voolaidi koostatud ja toimetatud *Olümpiateatmik* on neljas omataoline käsiraamat Eesti Olümpiaakadeemia välja antavas trükiste sarjas. Huvilised leiavad kenasti kujundatud kaante vahelt sissejuhatava lühiülevaate olümpiamängude ajaloo, olümpialiikumisest ning selle liikumise aluseks oleva filosoofia ehk olümpismi põhimõtetest. Lisaks tutvustatakse 48-leheküljelises brošüüris olümpialiikumisega seotud organisatsioone, olümpiasümboolikat, kõiki senipeetud taliolümpiamänge ning mõningaid talimängude kangelasi Eestist.

EESTI SPORDIAJAKIRJANDUS – 90

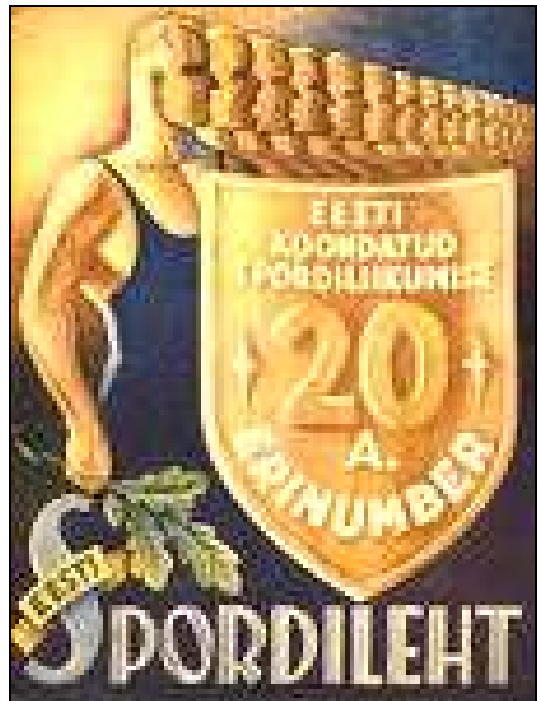
Rein Järva

Tänavu täitub 90 aastat järjepideva spordiajakirjanduse sünnist Eestis. 1920. aasta 20. aprillil ilmus Eesti Spordilehe esimene number. ESAS Tallinna osakond pühendas oma 18. veebruari seltsipäeva sellele temale.

Päevakohase sõnavõtu oli ette valmistanud Valdur Tamming, kes 1970. aastal kaitses Tartu Ülikoolis diplomitööd teemal "Eesti spordi-ajakirjanduse arenguloost 1914–1940" ja on hiljemgi uurinud meie vanemat spordiajakirjandust.

Esimese katse hakata välja andma eestikeelset perioodilist spordiväljaannet tegi Peterburis elanud Daniel Wiedemann (hiljem Tõnu Võimula) juba 1914. aastal. Tema poolt toimetatud jõustikuajakirja "Jõu Ilm" ilmus küll ainult neli numbrit, kuid ta jääb alusepanijaks. Muide huvitav fakt:

selle ajakirja korrektor ja abitoimetaja oli Viktor Kingissepp. Trükiarv oli 3000 eksemplari. Eesti Spordileht jõudis sellise tiraažini alles 1920. aastate lõpuks. 1921. aastal hakkas Soomes ilmuma väga hea paberil ajaleht "Võitja". Väljaandjaks Artur Kukk, toimetajaks Artur Janno. Ilmus ainult kolm numbrit. Kolmas väljaanne oli "Jõud ja Ilo", mida anti välja Pärnus vaid üks number. Paraku oli seegi keeleliselt nõrk. 1924. aastal anti Tartus, tookord 24-aastase Eduard Jakobsoni toimetamisel, välja 1000 eks. tiraažis ajakirja "Sportlane". Ilmus neli numbrit, mis olid ebaühtlased. Parimaks saavutuseks oli see, et avaldati 1924. aastal Eesti kõigi aegade kergejõustiku edetabel. Järgmisena ilmus "Auto", esimese iseseisvusaja parima kvaliteediga ajakiri. "Auto" oli prestiižne ajakiri. Kuigi autosid oli Eestis veel vähe, oli ajakiri tugev. Lõpetas ilmumise 1940. aastal, siis juba nimetuse "Auto, Sport ja Turism" all. Kokku ilmus 13 aastakäiku. 1929. aastal ilmus Aleksander Antsoni toimetamisel "Töölissportlane". Seal oli palju materjale Nõukogude Venemaa spordist. Tiraaž 200 eksemplari. 1930. aastal ilmus kolm numbrit "Sport ja Auto". Seda pani kokku Ernst Joll. 1931. aastal hakkas ilmuma "Eesti Laskur". Selle hind oli kallis – 3 krooni. Lõpetas ilmumise 1933. aastal. 1. juunil 1932.a. ilmus "Telegrammi" esimene number. Edaspidi ilmusid „Telegrammid“ põhiliselt jalgpalli maavõistluste puhul. Juba 15 minutit pärast mängu lõppu tuli "Ühiselu" trükikojast "Telegramm" välja. Toimetajaks olid Aadu Adari, Oskar Lõvi, Vladimir Raudsepp, küljendajaks jalgpallimees Leonhard Kass. 1939. aastani ilmus 9 numbrit. 1932. aastal ilmus "Eesti Male Ilm", kuid väljaandja suri ja ajakiri lõpetas ilmumise. Veel ilmusid erinevail aastail episoodiliselt "Spordi Magasin" (1933–1934), "Eesti Lendur", "Eesti Võimleja", "Spordiringvaade", "Eesti Turist", "Noorte Maailm", kus kõigis rohkem või vähem juttu spordist. Siis tuli "Olümpialeht". Eestvedaja oli Harald Tammer, väljaandmisel oli tegev ka Heino Mikkin. Väga hea kvaliteediga ja heade fotodega ajaleht. 1936. aastal hakkas Pärnus ilmuma 19-aastase Paul Kerese toimetamisel "Eesti Male". Kui väljaandega tekkis rahalisi probleeme, pöördus Keres otse president Pätsi poole palvega 1000 krooniseks toetuseks väljaandmise jätkamiseks. President selle summa ka eraldas. Viimane number oli 14. juunil 1940, siis küll toimetati ajakirja juba Ilmar Roots.

90. aastapäev sellist tähelepanu ei saanud, sest polegi ju Spordilehte

Oma ülevaatega Valdur Tamming 1940. aastast kaugemale ei vaadanud. Mõnel seltsipäeval oleks põhjust teha tagasivaade ka Eesti spordi vahendamisse peale 1940. aastat ja lahata veelgi sügavamalt Eesti spordiajakirjandust läbi aegade. Lõpetuseks paar mõtet.

Esiteks. Lembit Koigi, Tiit Lääne ja Sven Sommeri poolt on koostatud "Eesti spordipressi arengulugu" käsikiri, mis pidi ilmuma trükisena juba 2007. aastal ehk esimese Eesti spordiajakirjanike kutseühingu, Tallinna Spordipressi Klubi asutamise 75. aastapäeva tähistamiseks. Tuline kahju, kuid praeguse Eesti Spordiajakirjanike Liidu juhatuse saamatuse tõttu on käsikiri trükiseks siiani vormimata.

Teiseks. Ka kõige raskemal, Vabadussõja järgsel majanduslikult kitsal 1920. aastal suudeti entusiastide toel asutada oma riiklik perioodiline spordiväljaanne – Eesti Spordileht. Sellest ei tahetud kunagi teha tuluallikat ja vaatamata kahjumile oli ajalehe (ajakirja) ilmumine garanteeritud Spordiliidu poolt kogu esimese iseseisvusaja jooksul. Spordi oma häälekandja traditsiooni jätkati ka kõigil nõukogude aastail, vahelduva eduga uuemal iseseisvusajal kuni 2008. aastani välja. Nüüd, võrratult rikkamal ajajärgul kui 90 aastat tagasi, oleme olukorras, kus Eesti spordil ei ole oma häälekandjat, kus saaksid sõna spordiametnikud, sporditöötajad, treenerid, kohtunikud, sportlased ise, ajaloolased, spordihuvilised. Kas nii jääbki uuema aja Eesti Vabariigis? ESAS peaks olema taganttorkivaks jõuks, et nii ei jääks.

RAJAMISEL OTEPÄÄ TALISPOORDIMUUSEUM

Daimar Lell

Eesti Spordimuuseumi loodava filiaali Otepää Talispordimuuseumi püsinäituse kujunduskonkursi võitjaks osutus arhitektibüroo Lunge&Ko OÜ. Võidutööle lisaks valiti välja ka kaks ostupreemia väärilist tööd, millisteks osutusid OÜ Grünberg ning EEOO Studio OÜ kavandid.

Spordimuuseumi näituste osakonna juhi Helve Parmase sõnul iseloomustab võidutööd läbimõeldus ja põhjalikkus ning hea terviklik nägemus.

Nii nägi välja tulevase talispordimuuseumi ruum märtsis

Samuti läbis tööd hoogsus ning atraktiivsus. Parmas tõi esile ka mitmeid huvitavaid momente ostupreemia pälvinud töödes.

Eesti Spordimuuseum kuulutas Otepää Talispordimuuseumi kujundus-teenuse hanke välja käesoleva aasta 8. jaanuaril. Lõpptähtajaks, 19. veebruariks laekus 7 pakkumist, millistest 6 tunnistati tingimustele vastavateks.

Otepää Talispordimuuseum on plaanis avada järgmise aasta alul.

NÄITUS SÕPRUSE PARGIST

Sõpruse pargi rajaja Ants Paju tutvustamas Põltsamaa Kultuurikeskuses 19. veebruaril avatud fotonäitust pargi ajaloost kahekordsele maailmameistrile August Englasele (vasakul) ja kettaheite olümpiapronksmedalimehele Aleksander Tammertile (paremal)

VÄRSKED OLÜMPIAMULJED

Kolmapäeval, 3. märtsil oli Eesti Spordimuuseumis Eesti Spordiajaloo Seltsi päeval külaliseks Eesti Suusaliidu president Toomas Savi värskete Vancouveri taliolümpiamängude muljetega. Alles 12 tundi varem oli ta jõudnud ligi ööpäev kestnud reisilt olümpialinnast tagasi Tartu. Esineja oli küll pisut väsinud, kuid see-eest olid muljed, emotsioonid, võistluspaikades kogetud pinge edasi antud kõige vahetumalt.

Toomas Savi esinemine oli kohale meelitanud üle poolesaja kuulaja ja pettunult ei lahkunud keegi. Suusaliidu president lahkas üsna avameelselt eestlaste esinemisega seonduvat. Ta ei õigustanud mitme sportlase loodetust kahvatumat esinemist, kuid ei jaganud ka mõnede kritiseerijate arvamust täielikust läbipõrumisest. Eriti hinnatavaks pidas ta muidugi Kristina tagasitulekut suurde sporti medalivõitjana, mis maailma spordis on siiski suhteliselt harv nähtus. Ta arvas ka, et pisut õnnestunuma taktika korral (äpardunud rajavalik) oleks Veerpalu koht võinud kuuendast kindlasti kõrgem

olla. Ta juhtis tähelepanu ka sellele, et ei maksa lasta end pimestada Torino mängude harukordsest edust ja üksnes seda mõõdupuuks võtta. Ja tõsi, kui mõelda sellele, et Kanada korraldajana kahel eelmisel korral, Montreali suvemängudel ja Calgary talimängudel jäi üldse ilma olümpiakullata, siis väike Eesti võib oma sportlaste üle uhkust tunda küll.

Esinejale esitatud arvukad küsimused said asjatundliku ja ausa vastuse.

Spordimuseumi raamatukogu lugemissaal oli rahvast tulvil

EOK asepresident Toomas Savi (vas.) ja ESM direktor Daimar Lell

KAS AJAVIIDE VÕI AJALUGU?

Sellise pealkirja all on alates 6. märtsist spordimuseumi keldrigaleriis võimalik uudistada Ain-Kaarel Kaasiku märgikogu paremikku.

Inseneridiplomiga kollektsionäär Ain-Kaarel Kaasik on kogu elu olnud suur spordisõber, ta on üks 23-st Tartu orienteerumisklubi Ilves asutajaliikmest.

Süsteematilist märgikogumist alustas Kaasik 1980. aastatel. Tänapäevaks kuulub tema kogusse 15000 märki, millest näitusele on välja valitud kõige huvipakkuvam kolmandik. Valdavalt saab näha spordimärke, kuid on ka erinevaid suveniirmärke, mitmete organisatsioonide ja linnade sümbolikat, rahvustemaatikast kantud märke jmt.

Ain-Kaarel Kaasiku (*pildil*) lugupidav suhtumine kollektsiooni tuleb esile selle süsteemses korraldamises ning korrektse säilitamises. Sellest koorub välja tõdemus,

et mingi objekti kogumine ei ole pelgalt ajaviide, vaid üks ajaloo talletamise viise.

Näitus "Kas ajaviide või ajalugu?" jääb avatuks 6. juunini.

UUS NÄITUS JA UUS RAAMAT

Daimar Lell

Kolmapäeval, 10. märtsil avati Eesti Spordimuseumis näitus “Glamuur spordis” ning esitleti raamatut “Võimlemisest Tartu õppeasutustes”.

Eesti Spordimuseumi ja Eesti Spordiajaloo Seltsi Toimetiste sarjas ilmunud raamat “Võimlemisest Tartu õppeasutustes” käsitleb eeskätt tütarlaste ja naiste võimlemisalast tegevust Tartu üldharidus- ja kõrgkoolides läbi aegade. Selle rikkalikult illustreeritud (340 fotot, kolmandik värvitrükis) 260-leheküljelise trükise koostajateks on Linda Martis (*pildil demonstreerimas uut trükist*) ning Enn Mainla. Raamatut saab kõige soodsama hinnaga muretseda muuseumipoest.

Näitus “Glamuur spordis” avab kolme kauni spordiala – iluvõimlemise, iluuisutamise ning võistlustantsu saladusi. Kõik kolm ala on Eestis üha rohkem populaarsust võitmas, ehkki nende alade harrastamiseks napib meil endiselt tingimusi ja subjektiivse hindamise tõttu kalduvad nii mõnedki arvama, et tegemist ei ole tõsiseltvõetava spordiga.

Täna tegutseb Eestis 50 võimlemisklubi, 24 iluuisutamisklubi ja 37 võistlustantsuklubi. Samuti korraldatakse uhkeid võistlusi: alles hiljuti toimusid Tallinnas EM-võistlused iluuisutamises, lisaks on Eestis korraldada olnud nii EM- kui ka MM-võistlused standardtantsudes ja 10 tantsus. Tartu Lõunakeskuse jääl võib tihti harjutamas (ja ka esinemas) näha maailma tippiluuisutajaid ning juba 10 aastat järjest korraldatakse Emajõe Ateenas Euroopa suurimat ilu- ja rühmvõimlemisvõistlust “Miss Valentine”.

Tihti ütlevad kõrvaltkritiseerijad, et milleks ometi need keerukad ja kallid kostüümid, soengud ja meik! Pangu endid ühtemoodi lihtsalt riidesse ja küll me siis vaatame, kes parem on! Nii iluvõimlemises, iluuisutamises kui ka võistlustantsus on kostüüm üks osa tervikust, mis aitab avada ja rõhutada sportlase omapära, toetab tema sooritust ja loob üldpildi. Hea kostüüm ja soeng tõstavad võistleja enesekindlust, lisaks jälgivad tema välimust kriitilise pilguga ka kohtunikud. Kuid sellele välisele glamuurile lisanduvad ka pidevad treeningud, keerukate tehniliste elementide valdamine, eneseületamine, pikad võistluspäevad, väsimus ja pinged, mis võistlustel silma paista ei tohi ja mis seetõttu vaataja eest saladuseks jäävadki. Loomulik kergus, naeratus ja sära silmades peavad kestma sportlase soorituse lõpuni.

Milliste vahendite ja võimalustega sünnivad sportlaste glamuursed kostüümid? Kuidas on see glamuur aegade jooksul muutunud? Näitusesaalis ringi vaadates leiab külastaja nendele küsimustele loodetavasti vastuse. Lisaks

tutvustab näitus põgusalt ka glamuerialade ajalugu ning sisulist poolt: kümmet võistlustantsu, iluuisutamise elemente ja vahendite kasutamist iluvõimlemiskavades.

Näitus „Glamuur spordis” jääb avatuks 27. juunini.

„Glamuur spordis” avamisel andis seletusi näituse kuraator Rita Mägi (pildil vasakul)

Näituse raames toimub hulgaliselt praktilisi tegevusi ning õpikodasid. Kellel sügavam huvi kolme kena spordiala vastu või kes soovivad omandada põnevaid ilutehnilisi nippe ja seda tasuta, on oodatud spordimuuseumi. Tõsi, iluvõimlemise õpikoda oli 18. märtsil juba ära, kuid tuntud treenerid või sportlased tutvustavad veel iluuisutamist 6. aprillil kell 16.00 ja võistlustantsu 28. aprillil kell 16.00. Glamuuri välise külje eest hoolitsemise nipid ja nõuded on kavas mais: 4. mail kell 16.00 juuksehooldus, treening- ja võistlussoengud ning 11. mail kell 16.00 nahahooldus ja võistlusmeik. Infot nende kohta leiab spordimuuseumi kodulehe ürituste ja uudiste rubriikidest. Ürituste täpsem info ja registreerumine telefonil 730 0750.

Juhendaja Kadri Jukk (vasakul) ja iluvõimlemise õpikoja aktiivsed osalised

KRISTINA HÖBEMEDAL SPORDIMUUSEUMIS

Daimar Lell

Alates 10. märtsist on kõikidel spordisõpradel olnud spordimuuseumis hea võimalus uudistada Kristina Šmigun-Vähi olümpiamängude hõbemedalit.

Pärast lapsepuhkusest tingitud pausi võistlussporti naasnud Kristina Šmigun-Vähi võitis Vancouveri talimängudel hõbemedali murdmaasuusatamise 10 km distantsil vabatehnikas 15. veebruaril. Selle saavutusega tõusis ta esimeseks Eesti naissportlaseks, kes OM-delt kolm medalit on võitnud.

Olümpiapäeval meie kõigi meeli rõõmustanud medalit saab näha spordimuuseumi püsiekspositsioonis ning esialgsete plaanide kohaselt jääb see sinna aprilli alguspäevadeni.

VANCOUERIT MEENUTADES

Rein Järva

Tallinna osakonna märtsikuisel seltsiõhtul, kuu 18. päeval, oli ürituse kandvaks sisuks Vancouveri OMi järgsed muljed seal kohalviibinud Erik Lillolt.

Enne seda aga oli Hans Torimi õnnitlemine tema suure juubeli – 80 puhul, mis tegelikult oli küll juba 25. veebruaril. Hans Torim on seltsi üks teenekamaid liikmeid, kes on jätnud Eesti spordilukku sügava jälje nii sportlase, treeneri kui spordipedagoogina. Mehel on, mida oma pikalt eluteelt meenutada ja seda on ta parimal kombel teinud kahes mahukas käsikirjalises töös "Meenutusi ja meenumisi", mis on jõudnud Eesti Spordimuuseumi arhiiviriivile.

Erik Lillo oli Vancouveri mängude ajal ainult muinasjutuliselt kauni loodusega Whistleris. Lillo meenutas, et ühtaegu oli see koht Alpide ja Norra fjordide looduse kooslus. Kanada kalleim talispordikuurort. Kõik spordirajatised olid kompaktselt koos. Külas endas lund ei olnud, kuid 150 m kõrgemal, võistlusradadel oli juba palju lund. Lillo oli juba oma üheteistkümnendatel olümpiamängudel ja need olid senistest ühed paremini organiseeritud mängud. Kristiina Šmigun-Vähi medal oli ikkagi meeldiv üllatus võrreldes tema hooaja teiste tagajärgedega. Kuutel talimängudel on nüüdseks teiste seas käinud ka Andrus Veerpalu, kuid mitte keegi ei ole veel esinenud seitsmel OMil. See selgub mängude puhuks välja lastud kõigi talimängude statistika kogumikust. Tohtu edu saatis Kanada enda sportlasi. Kui varasematel Kanadas korraldatud OMidel – 1976. a. Montrealis ja 1988. a. Calgarys – ei võidetud Kanada poolt ühtegi kuldmedalit, siis nüüd tervelt 14 kulda! Rajad ja tingimused olid väga rasked. Ilmastikuolud kõikusid väga palju ja kiiresti. Vancouveris oli vale komplekteerimine määrdemeistrite osas – peaks olema näiteks viis määrdemeistrit delegatsiooni peale kokku. Nüüd aga oli ainuüksi ühel võistlejal niipalju. Oli ülekulutus majutuse osas, sest eraldi majutus oli liiga kallis – seitsmekohaline arv! Eestipoolne alminekute kogusumma võis alla kallutada ka ainsa medali. 35-aastane neljandatel mängudel sportlane 70. kohal on

problemaatiline. Kohapeal oli palju kokkupuuteid väliseestlastega. Meil on suusatamise ees "vedur" Mati Alaver. tal ei ole praegu asendust. Suusaliit ei ole kedagi välja koolitanud. Praegu kultiveeritakse vähest võistlemist ja palju treenimist. Spordi järjepidevuse keskne figuur on treener. Tulemuslikke treenereid ei kutsuta näiteks TÜ tudengitele esinema loengutega. Aga peaks. Probleem on Anatoli Šmiguniga. Eesti väikelinnas elatud ligi 40 aasta jooksul ei ole selgeks saanud eesti keelt?! Norra ettevalmistus murdmaasuusatamiseks ebaõnnestus. Mäestikust allatulek oli valesti ajastatud. Venemaa tõusev täht Pjotr Sedov "tapetakse" tohutute koormustega ära. Määrde-meistril Aare Metsal oli lisamotivatsioon teha oma tööd väga hästi – ja tuli hästi välja.

Eesti TV saateid ei peaks täitma väsinud sportlaste intervjuud. Sportlast peaks intervjuerima võistlusele järgneval päeval. Tuleks anda sportlasele aega. See on ajakirjaniku kutseeetika. Eesti kirjutavas spordiajakirjanduses on liialt lahmiv stiil. Peaks olema kaine arutelu – kas Eesti sport on jätkusuutlik? Ka ESASil roll selles osas.

Sellised huvipakkuvad mõtted ja meenutused kuulsalt raadiohäälelt, meie lugupeetud seltsikaaslaselt.

TÜSSAMINE!

Rein Järva, Erlend Teemägi

Möödunud jõuludeks ilmutas TEA Kirjastus Tiit Lääne koostatud väikseformaadilise, ent mahuka, 856-leheküljelise **“Eesti spordi taskuentsüklopeedia”**. Sõna entsüklopeedia raamatu tiitlis ja lause “Täpne ja tänapäevane” raamatu esikaanel eeldavad, et hoiad käes autoriteetset teatmeteost. Aga...

Eesti spordi taskuentsüklopeedia – antud juhul kronoloogia ja seda elavdavad kroonikakillud – on kokku pandud suuresti ajakirjandusest tehtud väljakirjutiste varal. Koostatud kahjuks kriitilise meelega ja vastutustundeta ning ilmutatud ülepeakaela – korralikult toimetamata ja vajaliku korrektuurita.

Faktide valik on juhuslik, ilmneb süsteemitus ja lohakus. Kohtame kuriositeete irvhammastele. Ajakirjandusest mahakirjutatuna on faktiline aines väga sageli ekslik. Pole vaevunud otsima usaldusväärseid allikaid. Isiku- ja kohanimedid on esitatud sadu kordi väärtalt, väga paljusid mitmel moel. Sageli on eksitud daatumites... “Täpne ja tänapäevane” raamatu kaanel osutub petufraasiks. **Seda teost ei saa kasutada usaldusväärse teatmeteosena.**

Raamatu käsikirja retsenseerimisele oli kaasatud Eesti Spordiajaloo Seltsi liikmeid, sh siinkirjutajad, kelle kriitilistesse pöördumistesse ja seltsi abipakkumisse suhtuti kahjuks üleolevalt, koguni tõrjuvalt. “Eesti spordi taskuentsüklopeedia“ tiitellehe pöördelt aga loeme, et sisutoimetajateks koos mitme seltsikaaslasega on – **enda teadmata** – ka siinkirjutajad...

ESVL koolituseminaril Põltsamaal 26.-27. märtsil oli vaadata Villu Ojassalu medalikogu demonstreerimaks kaasaja medalikunsti võimalusi

INFORMATSIOON!

Liikmemaksu (mis vastavalt üldkoosoleku otsusele on 50 krooni, pensionäridel 25 krooni) ja toetusi on võimalik tasuda Eesti Spordiajaloo Seltsi **arveldusarvele nr. 10152001602002** SEB pangas või tuua/saata seltsi juhatusele Spordimuuseumi (Rüütli 15, Tartu 51007) kas seltsi esimehele Enn Mainlale (tel. 7300754, 56497632, fax 7300763, E-mail: enn@spordimuuseum.ee), laekur-varahoidjale Rait Männikule (tel. 7300771, 5119369, E-mail rait@spordimuuseum.ee), Tallinna osakonna liikmetel oma osakonna laekurile.

✠ ✠ ✠ ✠ ✠ ✠ ✠

**Eesti Spordiajaloo Selts tänab Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

✠ ✠ ✠ ✠ ✠

**Kasutatud ESM kodulehel ilmunud materjale.
Fotod: Enn Mainla ja Rait Männik**

✠ ✠ ✠

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr. 53
koostas ja toimetas Enn Mainla**